Nr. 42.

Warszawa

8/20 paździer. 1866 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Świat 14.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Znaczące są obecnie w Europie dwa objawy położenia finansowego: z jednéj strony naglące potrzeby wielu rządów; pożyczki niemieckie, już dokonane lub spodziewane, na spłatę kontrybucji pruskiéj; pożyczki nieuniknione—austrjacka, włoska; z drugiéj strony obfitość kapitałów, któréj wyraźnym przejawem są depozyta w rachunkach bieżących (Banking deposits). System tych depozytów we Francji jest rzeczą nową; a już przedstawia cyfry znakomite. Między innemi instytucjami, *Société générale* ma takich funduszów 110/milj. fr. *Société des dépôts* 64/milj., kredyt rolniczy 51/milj., kredyt przemysłowy 46/milj. i t. d. A jednak pod tym względem Francja daleko jeszcze za Anglją w tyle pozostaje: w samych londyńskich bankach depozyta obliczają na 2 miljardy fr. Wprawdzie ostatnie przesilenie angielskie głównie spowodowane było gorączką, jaka się przy ześrodkowaniu kapitałów łatwo wyradza; nie można jednak utrzymywać, ażeby na takie zapędy regulatora nie było. Samo doświadczenie wskaże, jakie jeszcze ulepszenia w praktyce bankowéj zaprowadzić należy; ale przy ogromnym fakcie rozwoju instytucij kredytowych angielskich, tegoroczne przesilenie jest, co najwięcéj, przestrogą, nigdy zaś potępieniem. W bilansach banków francuskiego i angielskiego daje się postrzegać zwrot ku uruchomieniu kapitałów: fundusz metaliczny zmniejszył się, a obieg biletów i portfel znacznie wzrosły.

W Niemczech trwa pewne wytężenie targów pieniężnych: papiery amerykańskie, tak dawniéj (nawet w czasie wojny) poszukiwane, spadły o 2% we Frankfurcie bez żadnéj racji. Jeżeli to manewr spekulacji niżników, to niewątpliwie nastąpi reakcja, jak po każdém działaniu mechanicznėm. Wreszcie nie jest tu bez wpływu zajście między prezydentem Johnson'em a kongresem, chociaż temu sami Amerykanie wielkiéj wagi nie przypisują.

Włoskie finanse oczekują poprawy od redukcji armji, już w połowie na stopę pokojową postawionéj, i od jakiegoś planu, nad którym minister skarbu pracuje. Radzą mu zastawić dochody tabaczne w pożyczce 400/m. fr. Ale p. Scialoja może przypomni sobie ową pożyczkę na zastaw baranów rumelijskich, i w jednym rzędzie z Turcją stawić Włoch nie zechce. Zarzucają mu, że nie miał odwagi podpisać dekretu o połączeniu banku narodowego z toskańskim.

Trudności nasze, zwłaszcza w handlu zewnętrznym, trwają zawsze; a byłyby nierównie większe, gdyby nie zbawienne pośrednictwo Banku Polskiego. Kilka miesięcy temu, w chwilach najtrudniejszych dla naszych stosunków zagranicznych, kiedy najlepszy wexel prywatny nie znajdował przyjęcia, Bank ofiarował swe pośrednictwo w ten sposób, że na zastaw papierów publicznych wydaje własne 3-miesięczne wexle na domy zagraniczne, pozostawiając możność pokrycia tego kredytu wexlami odpowiedniemi w chwili najdogodniejszéj, byle przed upływem terminu. Nie wątpimy, że bez tego ułatwienia, trudności byłyby zdwojone. Przemysł krajowy, zwłaszcza cukrowniczy, również wiele korzysta z kredytu bankowego. Handel zbożowy nie tyle ożywiony, ileby się spodziewać można przy słabych zbiorach we Francji, Anglji i Holandji; spekulacja jednak rusza się, przewidując zdrożenie.

Kursa giełdy mało się zmieniły. Wexle nieco podskoczyły.

na Berlin....	2 m.	125	doraźnie	126,04
„ Paryż....	„	124,8	„	125,4
„ Londyn...	3 m.	124,6	„	126
„ Wiedeń ..	2 m.	98,5	„	99,3

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 12—18 października.

	Stopa %	RÓWNIA (*pari*)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Piątek 12 paźd.	Sobota 13	Poniedz. 15	Wtorek 16	Środa 17	Czwar. 18	Stosunek do równi na 100.
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 250. 500)	4	100	79	.	.	.	.	.	79
Polskie. Bilety Skarbu Kr. Pol.	4 3/25	100	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	102	.	.	.	.	.	136
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z kup.	5	45	51	.	.	.	.	.	113 1/3
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27	.	.	.	.	.	90
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	5	30	34	.	.	.	.	.	113 1/3
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy)	0	100	47	.	.	.	.	.	47
Polskie. Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	62	.	62	62	62	.	62
Polskie. kupon	.	.	.	.	.	.	.	1,53 1/3	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	*80	.	.	.	.	.	*80
Ruskie. 6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	111	.	.	111	111	111,25	111 1/4
Ruskie. „ „ z 1866 r.	5	.	104,50	.	104,66	104,75	104,75	105,17	105 1/6
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	.	100	.	.	.	.	100
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	.	99,83	.	.	.	.	99 5/6
Ruskie. Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	81	.	80,50	.	.	.	82 1/2
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000)	4	100	81,50	81,75	82,17	82,75	83	82,75	82 3/4
Polskie. „ „ „ ser. 2	4	100	79	78,75	79,25	79,40	80	80,12	80 1/8
Polskie. kupon	.	.	.	.	.	.	.	1,28 8/9	.
Polskie. Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	.	*68,50	.	*114 1/6
Polskie. „ „ W-B. (100. 150)	4	100	.	.	.	.	60,83	60,67	60 2/3
Polskie. „ „ Teresp. (100)	5	100	.	.	.	.	*91	.	*91
Polskie. „ „ Łodzk. (100)	5	100	93	93	93	93	93	.	93
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	*123	.	.	.	.	.	*98 2/3
Rus. Obligi D. Ż. W-Peters. (125. 500)	4 1/2	100	91	.	.	.	.	.	91
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	116,25	116,55	116,55	116,70	116,40	116,10	125
Gdańsk (100) „	.	92,857	116,10	116,10	116,10	.	116,10	115,95	124 8/9
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	176,55	175,95	124 9/10
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,90	7,91	7,89	7,90	7,85	7,86	124 2/3
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	94,20	94,50	94,50	.	94,05	93,90	124 5/6
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	91,50	91,50	.	.	98 1/2
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	99	.	99,25	99	.	99	99
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	6,35	.	.	.	.	.	123 1/3
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	3,62 1/2	.	.	.	.	.	120 5/6
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6 0/0	7 (8)	4 1/2	3	5	5	4	—
giełdowa:	—	8 1/2 (10)	4 1/8	3	6	4 1/4	4	4 1/4 (1/2)

DOCHODY DRÓG ŻELAZNYCH W.-WIED. I W.-BYDG.,

za m. wrzesień 1866 r.

		W. Wied.	W.-Bydg.
Z przewozu osób..........	rubli	64.591, 64	13.879, 71
— towarów	—	101.372, 25	13.988, 61½
Różne dochody	—	9.480, 42½	6.075, 58½
Razem	—	175.444, 31½	33.943, 91
W tymże miesiącu 1865 r.	—	171.318, 90½	38.115, 96
Zatém w r. b. więcéj	—	+4.125, 41	—
Zatém w r. b. mniéj	–	—	—4.172,05

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 9 paździer. (rubli)	w ciągu tygod. przyb. (+) ub. (—) (rubli)	w d. 16 paździer. (rubli)
1. Skup: Portfel, wexli kraj., w Warsz.	1.267.547, 04½	+ 239.564, 48½ — 125.298, 46½	1.381.813, 06½
1. Skup: Portfel, wexli kraj., w Łodzi.	93.408, 34½	+ 13.510 — — 9.749, 55	97.168, 79½
1. Skup: Portfel, „ zagranicznych	357 264 —	+ 3.784, 25½ — 70.073, 89	290.974, 36½
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	1.606.120, 70	+ 65.656, 09 — 61.432, 09	1.610.344, 70
3 „ na zast. towarów (a) wełny .	363.950 —	+ 9.340 — — 4 080 —	369.210 —
3 „ na zast. towarów (b) in. tow.	180.491, 95	+ 2.216, 64 — 15.288, 89	167.419, 70
Łącznie (3)	544.441, 95	— 7.812, 25	536.629,7 0
4. „ „ kosztowności ..	557.203, 31	+ 11.284, 81 — 3.134, 81	565 353, 31
5. Otwarte kredyta	3.991.523, 34	+ 872.568, 24½ — 596.544, 13½	4.267.547, 13½
6. Kasa: Monety srebrne............	2.752.109, 53¾	— 2.703, 42½	2.749.406, 11¼
6. Kasa: „ złote	30.477, 60	—	30.477, 60
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	307.111 —	+ 2.200 —	309.311 —
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa......	1.014.659 —	— 230.776 —	783.883 —
Łącznie (6)	4.104.357, 13¾	— 231.279, 42½	3.873.077, 71¼

Dodajemy tu, i odtąd miesięcznie podawać będziemy, wykaz zaliczeń na machiny rolnicze.

Zaliczeń tych z końcem 1865 r. było......................	rubli	318.417,98
W roku 1866 po 1-y października przybyło............	„	72.888,70
Łącznie	„	391.306,68
Ubyło w tymże czasie..........................	„	80.073,18
Pozostało zaliczeń z dniem 1 października r. b...........	„	311.233,50

(*) *Sprostowanie.* W N. 41 Merkurego:

w linji:	zamiast kol. 2	zamiast kol. 3	powinno być kol. 2	powinno być kol 3
Monety złote.	+ 276.633,40	307.111 —	—	30.477,60
„ Bilety Banku Polskiego. .	+ 703.708 —	1.014.659 —	— 3.840 —	307.111
„ „ Kred. Cesarstwa . .	— 867.636.40	30.477,60	+230.676 —	1.014.659

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 4/5 października.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Fundusz metaliczny.....	703 588374	421.978425
Portfel..................	619.544641	573 532825 (razem)
Zaliczenia na złoto i rozm.	52.331470	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	81.326600	305.476075
Dług skarbu i inne wart..	157.374360	375.000000
	1.614.185360	1.675.987325

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Bilety w obiegu.........	980.289125	608.390750
Przekazy z term. kilkod..	24.850233	16.508075
Rachunki bieżące prywatne......	264.114674	430.242125
Rachunki bieżące skarbowe....	104.130751	154.236275
Kapitał zakładowy......	182.500000	363.825000 (razem)
Zysk do kapit. doliczony.	7.044776	
Inne bierniki...........	51.255880	102.785100
	1.614.185360	1.675.987325

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Fabryka wyrobów lnianych w Żyrardowie.** Płóciennictwo w kraju naszym, obficie len wydającym, stanowiło dawniéj ważną gałęź przemysłu i źródło bogactwa narodowego; tkano płótno na warstatach domowych, i tylko artykuły zbytkowe i bieliznę stołową sprowadzano z zagranicy. Jak tkactwo było rospowszechnione,— dowodzą nazwy wielu miejscowości dotąd zachowane: Tkaczew, Linów, Konopki, Konopnica, Blichów, Krosno, Krośniewice i t. p. Od czasu zastosowania do tkactwa mechaniki na większą skalę i zastąpienia pracy warstatowéj, ręcznéj, przez wielką fabryczną, przemysł ten został przywilejem krajów najwięcéj w przemyśle mechanicznym posuniętych, zwłaszcza Holandji, Belgji, Anglji,— chociaż len surowy i konopie od nas i z Rosji w znacznéj ilości nabywają. Wyroby lniane angielskie i irlandzkie, szczególnie od czasu ostatniego przesilenia bawełnianego, nadzwyczajnie się rospowszechniają.

W r. 1825 rząd Królestwa, w celu założenia przędzalni mechanicznéj, zawarł układ z p. Girard'em, (wynalazcą przyrządu, za który w r. 1810 otrzymał wyznaczoną przez Napoleona miljonową nagrodę); układ ten wszakże nie doszedł do skutku dla trudności w dostaniu machin, których wywóz z Anglji był wtedy bezwarunkowo zabroniony. Prawa Girard'a nabyła w r. 1829 spółka pod firmą Scholtz i Sp., a do której należeli: Steinkeler, Lubowidzki, H. i J. hr. Łubieńscy; — i w r. 1831, urządzoną została w Marymoncie pod Warszawą, pierwsza w Królestwie *przędzalnia mechaniczna.* Następnie w r. 1833 taż spółka urządziła w powiecie łowickim, w osadzie od imienia Girard'a *Żyrardowem* nazwanéj, *tkalnię* i *blich* z machiną parową i wszelkiemi przyrządami.

Zakład żyrardowski, chociaż poparty kredytem bankowym, po kilkunastu latach istnienia, przyszedł do upadku, i Bank Polski, mający na nim wierzytelności rs. 450.000, zniewolony był nabyć go na własność w r. 1847. Odtąd przez lat 10 zakład pozostawał w posiadaniu Banku; a w r. 1856 sprzedany został prywatnym przemysłowcom Hielle i Dittrich, którym Bank, oprócz innych ułatwień, udzielił pożyczkę 135,000 r.

Nowi właściciele postawili zakład na stopę obszerniejszą; zaopatrzyli w nowe przyrządy. Są tu dwie większe machiny parowe: jedna o sile 150, druga 70 koni, i trzy mniejsze; 6 kotłów parowych; 7.500 wrzecion; 500 mechanicznych warstatów tkackich (z których każdy wyrabia 4 do 5 sztuk płótna tygodniowo). Sala mieszcząca wszystkie te warstaty, oświetlona z boków i z góry, ma powierzchni 10.000 łokci kw. Blicharnia ulepszona; magle skrzynkowe, — wszystko to urządzone wzorowo. Zakład ma swoją gazownię i oświetlenie wieczorne, jest w każdym punkcie dokładne.

Fabryka zatrudnia przeszło 1.000 robotników. Dla stałych miejscowych pracowników urządzone są wygodne mieszkania. Zakład posiada aptekę i pomoc lekarską zapewnioną; ma instytucję emerytalną dla wyrobników, opartą na składkach potrącanych z zarobków tygodniowych; dwie szkoły elemantarne i szkołę niedzielną.

Produkcja w cenie wyrobów dochodzi do 600.000 rubli (p. Merkury Nr. 35).

Fabryka wyrabia płótna rozmaitéj cienkości, zwyczajne i webowe (w cenie od 12 do 93 rubli sztuka), oraz bieliznę stołową, ręczniki, drelichy, skarpetki, worki i t. p. Składy wyrobów żyrardowskich istnieją, oprócz Warszawy, w Łodzi, Lublinie, Kijowie i Odesie.

— **Telegraf kierczeński** (podwodny); łączący Krym z Kaukazem, otwarty został w d. 15/27 września r. b. Linja ta ustanawia bezpośrednią komunikację pomiędzy Persją a zachodnią Rosją. Linja podwodna, 12 werst długa, łączy się z lądowemi z jednéj strony w mieście Kiercz, z drugiéj w m. Tamań.

— **Telegraf rusko-amerykański.** Urządzeniem telegrafu rusko-amerykańskiego od punktów krańcowych linij amerykańskich przez ciaśninę Beringa do Nikołajewska (nad Amurem), zajmuje się spółka amerykańska; a budowa tegoż od Nikołajewska do Werchnedińska dokonywaną jest kosztem rządu ruskiego. Roboty spółki, podług doniesień z Ameryki, czynnie są prowadzone. Z ruskiéj strony w obecnéj chwili oczekiwane są materjały obstalowane za granicą i ustawiane są słupy od Werchneudińska, przez Czytę, Nerczyńsk do Sretyńska. Łatwo sobie wystawić, z jakiemi trudnościami połączone jest wykonanie tego przedsięwzięcia w kraju bezludnym i oddalonym od środków przemysłowych; między innemi dość wspomnieć o dostawie materjałów, które muszą odbywać drogę na około świata. (*B. W.*)

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.